

ת"פ 21073/11/17 - מדינת ישראל - יחידת תביעות להב נגד מרדכי סקיזדה

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"פ 21073-11-17

לפני: כבוד השופט גיא אבנון

המאשימה: מדינת ישראל - יחידת תביעות להב

נגד

הנאשם: מרדכי סקיזדה

בשם המאשימה: עו"ד יפית דרי

בשם הנאשם: עו"ד אהרון פרקש

פסק דין

הנאשם הודה במסגרת הסדר טיעון בכתב אישום מתוקן בעבירה של מסירת רכב לתיקון בשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית (להלן: השטחים), לפי סעיף 10(א)(6) לחוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), תשנ"ח-1998 (להלן: החוק). מכתב האישום המתוקן עולה כי ביום 5.2.17 מסר הנאשם רכב שהיה מצוי בשימוש בלעדי שלו ושל בת זוגו לתיקון במוסך בכפר א-לובן המצוי בשטחים. כחלק מההסדר הופנה הנאשם, מבלי שהורשע, לקבלת תסקיר שנועד לבחון, בין השאר, את שאלת ההרשעה.

תסקיר

1. מהתסקיר עולה כי הנאשם בן 72, גרוש ואב לשלושה ילדים, מתגורר עם בת זוגו, איננו עובד מזה כשמונה שנים, לאחר שבגיל 64 נפצע בתאונת דרכים בעקבותיה נאלץ לעבור הליך שיקום במשך כ-7 חודשים שלאחריו לא שב לעבודה. הנאשם הוכר על ידי המוסד לביטוח לאומי כסובל מנכות (הוצגו מסמכים לשירות המבחן) וקיבל קצבה חודשית, ומאז גיל 67 הוא מתקיים מקצבת זקנה.

קורות חייו של הנאשם פורטו בהרחבה בתסקיר. בתמצית: הנאשם ומשפחתו עלו לארץ בשנת 1957, ובחלוף 3 שנים, בגיל 13, הפסיק את לימודיו בבית הספר והחל לעבוד, בעיקר בבנייה ושיפוצים. בגיל 18 התגייס לצה"ל והשלים שירות צבאי מלא, ובהמשך חזר לעבוד בבנייה כקבלן עצמאי, תחום בו עסק כל חייו הבוגרים עד שנפצע בתאונת דרכים.

עמוד 1

הנאשם נעדר הרשעות קודמות כלשהן.

בבחינת התייחסותו לעבירה התרשמה קצינת המבחן כי בתחילה צמצם הנאשם מחומרת המעשה והתקשה לבחון את אחריותו ואת הפסול במעשיו, אולם בהמשך, לאחר ששיקפה לו את משמעות העבירה, התרשמה כי הנאשם הבין את חומרת התנהגותו ואת הסיכון הכרוך בה. בצד זאת הביע הנאשם חשש כי הרשעה בדין תפגע בדימויו העצמי, בעיקר על רקע גילו המבוגר, קשיים עמם התמודד במהלך חייו ומאמצים שהשקיע בתפקוד תקין לאורך השנים.

קצינת המבחן לא ראתה נזקקות טיפולית, ומשכך נמנעה מהמלצה על הליך שיקומי או על צו מבחן. היא בחנה אפשרות לבניית תכנית של"צ, אך נמנעה מכך על רקע מצבו הבריאותי של הנאשם, שאינו מאפשר לו לבצע עבודות פיזיות, אף לא בישיבה (הוצג לה תיעוד רפואי). סופו של תסקיר המליצה קצינת המבחן להימנע מהרשעתו של הנאשם, זאת על רקע חשש מפגיעה בדימויו העצמי, בעיקר נוכח גילו המתקדם ומצבו הבריאותי.

טיעוני הצדדים לעונש

2. ב"כ המאשימה הפנתה לערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה ממעשה הנאשם: פגיעה בקניין המדינה, מניעת גניבת כלי רכב ופירוקם בשטחי הרשות הפלסטינית. היא טענה כי הנאשם אינו עומד בתנאים המאפשרים סיום ההליך ללא הרשעה ועתרה להרשיעו ולהשית עליו מאסר מותנה וקנס משמעותי.

3. ב"כ הנאשם ביקש לאמץ את המלצת שירות המבחן, להימנע מהרשעת הנאשם ולהסתפק בחתימה על התחייבות. לטענתו, השילוב בין גילו המבוגר של הנאשם (74), מצבו הבריאותי, היעדר עבר פלילי וחשש מפגיעה בדימויו העצמי, כל אלו בצירוף המלצת שירות המבחן מצדיקים להימנע מהרשעת הנאשם. ב"כ הנאשם צירף פסיקה התומכת, לשיטתו, בעמדתו.

לחלופין, ככל שבית המשפט ימצא להרשיע את הנאשם, עתר להסתפק בענישה צופה פני עתיד ללא רכיב כספי מוחשי, אף זאת על רקע נתוניו של הנאשם, לרבות מצבו הכלכלי בהיותו מתקיים על קצבת זקנה.

הנאשם הביע חרטה, טען כי הוא במצב קשה פיזית, נפשית וכלכלית, וביקש את רחמיו של בית המשפט.

דיון

מסגרת נורמטיבית ומתחם העונש ההולם

4. האיסור למסור רכב לתיקון בשטחים נקבע בתיקון מס' 4 לחוק, שהתפרסם בהצעות חוק - הכנסת 206, ו'

באדר א' התשס"ח, 12.2.2008 (להלן: תיקון 4). ניסיון לאתר פסקי דין בסוגיה העלה כי מעט מאד פורסמו, וכי מרביתם הסתיימו בהסדרים מוסכמים. משכך ראיתי לפנות ראשית לדברי ההסבר לתיקון 4, על מנת לעמוד על כוונת המחוקק כפי שקיבלה ביטוי בכתובים:

"תיקון כלי רכב בשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית (להלן - שטחי הרש"פ) גורם לפגיעה קשה בכלל הציבור בישראל, בתחומים שונים, החל בבטיחות וכלה בנזקים כלכליים למדינת ישראל ולמשק, הנאמדים במאות מיליוני שקלים חדשים בשנה. פגיעה זו מתבטאת, בין היתר, בגניבות רכב בהיקף רחב, של כ- 15,000 גניבות בשנה, בסחר בחלקי חילוף גנובים, בזיוף סימני זיהוי של כלי רכב, במכירת כלי רכב לא בטיחותיים, באובדן הכנסות למדינה ובעלייה בתעריפי ביטוח הרכב.

על פי נתוני יחידת "אתגר" של משטרת ישראל, מדי יום ביומו מועברים לשטחי הרש"פ כ- 50 כלי רכב מישראל לשם תיקונם או פירוקם והעברתם בחזרה לישראל למוסכים או לבתי עסק כחלקי רכב משומשים. כדי להביא לצמצום הפגיעה האמורה במישור הכלכלי והפלילי, ומעל לכל לשם שמירה על חיי אדם ולצמצום מספר תאונות הדרכים הקטלניות, מוצע, בהצעת החוק המתפרסמת בזה, לאסור תיקון כלי רכב בשטחי הרש"פ.

נוסף על כך, כדי ליצור הרתעה ולמנוע את התופעות השליליות האמורות, מוצע לקבוע איסור פלילי על מסירת רכב לתיקון בשטחי הרש"פ וכן על העברת רכב באמצעות רכב אחר כדי לתקנו כאמור. העובר על איסורים אלה יהיה צפוי לעונש של שלוש שנות מאסר..."

5. מכאן נגזרים הערכים המוגנים בעבירה האוסרת על מסירת רכב לתיקון בשטחים, כדלקמן:

א. סיכון חיי אדם: כלי רכב מתוקנים בשטחים ללא פיקוח של גורמי האכיפה בישראל על מקור החלפים ואיכותם ועל טיב העבודה. התיקונים נעשים לעתים תכופות תוך שימוש בחלפים לא בטיחותיים אשר פורקו מכלי רכב גנובים, כך שכלי הרכב המתוקנים נוסעים בכבישי המדינה, כשהם עלולים להוות סכנה של ממש לנוסעים בהם ולעוברי הדרך.

ב. פגיעה ברכוש הציבור: מסירת כלי רכב לתיקון בשטחים מחזקת את התופעה של גניבת כלי רכב בישראל והעברתם לשטחים על מנת לפרקם לחלקים אשר משמשים בחלקם כחלקי חילוף לצורך תיקון במוסכים בשטחים, ובחלקם מוחזרים לישראל לשימוש במוסכים ולמכירה כחלקי חילוף. כאמור בדברי ההסבר לתיקון 4, מדובר ב"תעשייה" עצומה כשבכל שנה נגנבים בישראל כ- 15,000 כלי רכב.

ג. פגיעה עקיפה בכלכלת המדינה ובכיסו של הפרט: אובדן הכנסות למדינה ועלייה בתעריפי ביטוח רכב, ונזק כלכלי הנאמד במאות מיליוני שקלים בשנה.

להתייחסות בתי המשפט לערכים המוגנים ולחומרת העבירות ראו ת"פ (שלום ראשל"צ) 1375-08-14 מדינת ישראל נ'

סעד בדיר (5.6.16); ת"פ (שלום קרית גת) 51640-09-14 מדינת ישראל נ' מלכזי פפיסמדוב (2.3.15); ת"פ (שלום ראשל"צ) 11125-03-10 מדינת ישראל נ' יוסף מכאני (6.6.12).

6. מתחם העונש ייקבע בהתאם לעקרון ההלימה, תוך מתן משקל לערכים החברתיים שנפגעו ממעשיו של הנאשם, למידת הפגיעה בהם ולמדיניות הענישה הנוהגת, והכל בנסיבות העבירה אותה ביצע הנאשם.

מנסיבות העבירה עולה כי מדובר באירוע יחיד של תיקון רכב, כשלא פורט סוג התיקון או היקפו. בהתחשב בחובה לפרש את הנסיבות (ככל שאלו נתונות לפרשנות) באופן המקל עם הנאשם, ראיתי להתייחס לאירוע כאל תיקון מצומצם בהיקפו. המאשימה טענה לענישה בדמות מאסר על תנאי וקנס, משמע לשיטתה מתחם העונש ההולם מתחיל במאסר צופה פני עתיד. בחינת פסקי הדין (המועטים) שפורסמו מגלה כי זהו אכן הרף התחתון. ראו פסקי הדין שהוזכרו לעיל וכן ת"פ (שלום ראשל"צ) 42566-08-18 מדינת ישראל נ' בלאו ואח' (טרם פורסמו. פסקי דין מיום 10.4.19 ומיום 11.9.19) (להלן: ענין בלאו); ת"פ (שלום ראשל"צ) 1269-08-14 מדינת ישראל נ' עיסה (17.1.18) (להלן: ענין עיסה); ת"פ (שלום ראשל"צ) 3313-08-14 מדינת ישראל נ' שלאעטה (24.11.14); ת"פ (שלום ירושלים) 4239/09 מדינת ישראל נ' עוייס (13.10.10).

אשר לרף העונש העליון: המחוקק קבע בצד העבירה עונש של שלוש שנות מאסר, משמע יש לקחת בחשבון כי במצבי קיצון, באירועים בעלי נסיבות מחמירות במיוחד, ניתן יהיה לשקול קביעת עונש זה כרף עליון. למקרים בהם יש לכלול את העונש המירבי שנקבע בחיקוק כמתחם העליון של העונש ההולם ראו ע"פ 6767/18 מדינת ישראל נ' ראשיד אייה (7.10.19), פסקה 12; ע"פ 3124/18 פלוני נ' מדינת ישראל (14.8.19), פסקה 16.

בנסיבות העבירה שביצע הנאשם, ראיתי לקבוע מתחם עונש שנע בין מאסר על תנאי לבין מספר חודשי מאסר אותם ניתן לרצות בדרך של עבודות שירות.

7. רכיב כספי: מדובר בעבירות שהמניע להן הוא כספי גרידא, היינו, ניסיון לחסוך בעלויות תיקון הרכב תוך ביצוע עבירה, על כל ההשלכות הנובעות מכך, הסיכון לציבור והנזק הכלכלי לפרט ולחברה. מכאן, לא ניתן להימנע מהשתתפות רכיב כספי מוחשי, אשר יעמוד אל מול אינטרס הנאשם כמו גם נאשמים בכוח, ויהווה מענה הולם למטרה לשמה בוצעה העבירה מלכתחילה. לפיכך ראיתי לקבוע מתחם קנס שנע בין סך של 2,000 ₪ לבין סך של 10,000 ₪.

שאלת ההרשעה

8. ככלל, נאשם שאשמתו הוכחה יורשע בדין, למעט מקרים חריגים שבחריגים בהם נמצא יחס שאיננו סביר בין חומרת העבירה לבין הנזק הצפוי לנאשם מן ההרשעה. ההלכה בשאלת ההימנעות מהרשעה נקבעה בע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 337 (להלן: ענין כתב), וכוחה יפה גם לאחר תיקון 113 לחוק העונשין. החלטה לסיים הליך ללא הרשעה מותנית בהתקיימותם של שני תנאים מצטברים: הראשון - סוג העבירה מאפשר ביטול ההרשעה מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי ענישה נוספים. השני - יש להראות כי ההרשעה תפגע פגיעה חמורה

בשיקומו של הנאשם. הנאשם נדרש להצביע על פגיעה קשה וקונקרטיה בסיכויי שיקומו ולבסס אותה בראיות (רע"פ 3195/19 יניב אגוזי נ' מדינת ישראל (4.7.19); רע"פ 5018/18 עומר בוזגלו נ' מדינת ישראל (21.10.18, פסקה 9); רע"פ 9205/17 אבישי ביבי נ' מדינת ישראל (12.3.18)).

9. בחינת נתוניו של הנאשם על רקע הכללים שנקבעו בענין כתב, הביאה אותי למסקנה כי ענינו של הנאשם אינו נמנה על אותם חריגים שבחריגים המצדיקים הימנעות מהרשעה. אנמק.

מחד גיסא, מדובר אמנם בעבירה חמורה, בפרט על רקע פוטנציאל הנזק המשמעותי, ואולם דומה שאין חולק על כך שסוג העבירה וחומריתה בנסיבות המקרה דן מאפשרים לסיים את ההליך ללא הרשעה. די אם נפנה לאירועים קודמים בהם הסתיימו הליכים מסוג זה ללא הרשעה, חלקם בהסכמת המאשימה. ראו ענין בלאו (שני הנאשמים) וענין עיסה.

מאידך גיסא, לא עלה בידי הנאשם להצביע על פגיעה מוחשית ומשמעותית ביכולת השיקום שלו, פרט לטענה בלתי מבוססת בדבר חשש לפגיעה בדימויו העצמי. אמנם, פגיעה בדימויו עצמי מהווה אחד משיקולי השיקום, אך בכך לא סגי. ראו ע"פ 5985/13 הראל אבן נ' מדינת ישראל (2.4.14), פסקה 7:

"בפסיקת בית משפט זה נמנו שיקולים ונקבעו מבחני-משנה על מנת להדריך ולכוון את שיקול הדעת אם ראוי להימנע מהרשעת אדם שאשמתו הוכחה. מחד גיסא, שיקולי שיקום המתמקדים בנסיבותיו האינדיבידואליות של הנאשם, כגון: עברו הפלילי והסבירות כי ישוב ויעבור עבירות; האם העבירה מלמדת על דפוס התנהגות כרוני של הנאשם או שמדובר בהתנהגות מקרית ויחידה; נסיבות ביצוע העבירה; מעמדו ותפקידו של הנאשם, והקשר בין העבירה לבין אלה; השפעת ההרשעה על עיסוקו המקצועי; יחסו של הנאשם כלפי העבירה, קרי, האם לקח אחריות והתחרט על ביצועה; משמעות ההרשעה על הדימוי העצמי של הנאשם; גילו, מצבו האישי והבריאותי ועוד. מאידך גיסא, ניצבים שיקולים שבאינטרס הציבור, כגון: טיב העבירה וחומריתה; מידת פגיעתה באחרים; הרציונאל שבבסיס הכלל המחייב הרשעה; המסר החברתי ועוד (הלכת כתב, עמוד 344; ענין לאופר, פסקאות 9-11). הנטל הוא על הנאשם המבקש להימנע מהרשעתו לשכנע כי מן הראוי לחרוג בעניינו מדרך הכלל, וכי שיקולי השיקום האינדיבידואליים גוברים במידה רבה על שיקולי האינטרס הציבורי (ע"פ 7211/04 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 7 (13.3.2006))."

ב"כ הנאשם הפנה למספר פסקי דין (בעבירות שונות) בהם נמצא להימנע מהרשעה או לבטלה. דא עקא, אין דמיון בין נסיבות הנאשם כאן לבין הנאשמים באירועים האחרים, שבכולם קיים חשש ממשי לפגיעה ממוקדת ביכולת השיקום של הנאשמים.

אמנם, שירות המבחן המליץ לסיים את ההליך ללא הרשעה, ואינני מתעלם מן ההמלצה. מנגד, ההחלטה הסופית נתונה תמיד לפתחו של בית המשפט, והמלצת שירות המבחן - כשמה כן היא - המלצה בלבד. ראו (מבין רבים) רע"פ 3681/19 יהב שבתאי נ' מדינת ישראל (13.6.19), פסקה 15.

טענתו של הנאשם לנזק מוחשי בדמות פגיעה בדימויו העצמי איננה מבוססת בראיות וממילא איננה שקולה כנגד

האינטרס בהרשעתו המתחייבת מביצוע העבירה. גילו של הנאשם, היעדר הרשעות קודמות ומצבו הבריאותי - כל אלה שיקולים רלוונטיים בגזירת העונש בתוך המתחם, אך אינם מצדיקים הימנעות מהרשעה.

גזירת העונש בתוך המתחם

10. על רקע נסיבותיו של הנאשם כפי שפורטו לעיל, גילו, מצבו הבריאותי, היעדר הרשעות קודמות, הודייתו תוך נטילת אחריות על המעשה - הן לפני והן בפני שירות המבחן, המלצת שירות המבחן, כל אלה הביאו אותי למסקנה כי ראוי לקבוע את עונשו של הנאשם בחלקו התחתון של מתחם הענישה, ברכיב המאסר וברכיב הכספי. מנגד, לא ראיתי עילה לחרוג לקולא ממתחם הענישה.

תוצאה

11. אני מורה על הרשעתו של הנאשם בעבירה של מסירת רכב לתיקון בשטחי האחריות האזרחית הפלסטינית, לפי סעיף 10(א)(6) לחוק, וגוזר את עונשו כדלקמן:

א. חודשיים מאסר אותם לא ירצה הנאשם אלא אם יעבור בתוך שלוש שנים עבירה על סעיף 10(א) לחוק.

ב. קנס בסך 2,000 ₪ או חודש מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב- 10 תשלומים חודשיים שווים ורצופים, החל מיום 1.12.19. לא ישולם איזה מהתשלומים במועדו, תעמוד יתרת הקנס לפירעון מידי.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 45 ימים מהיום.

המזכירות תעביר עותק מפסק הדין לשירות המבחן.

ניתן היום, כ"ח תשרי תש"פ, 27 אוקטובר 2019, במעמד הצדדים.